

УДК 81'255.4:811.111+659.1

О. Ю. Семененко

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Є. Ф. Верзілова

магістр кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
[https://doi.org/10.18524/2307-8332.2021.2\(24\).251855](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2021.2(24).251855)

**ВЕРБАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАКЛИНАНЬ У РОМАНАХ
ДЖ. РОУЛІНГ ПРО ГАРРІ ПОТТЕРА:
ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ**

У статті розглянуто особливості перекладу романів Дж. Роулінг про Гаррі Поттера українською мовою. Проаналізовано фонетичні і лексичні особливості заклинань як okazіоналізмів. Простежено зв'язок між фонетичною формою і значенням заклинань. Представлено класифікацію магічних формул у романах Дж. Роулінг. Схарактеризовано всі перекладацькі трансформації, використані в українських перекладах. Проаналізовано перекладацькі стратегії магічних формул-заклинань в українських перекладах.

Ключові слова: переклад, магічна формула, заклинання, реалія, українська мова.

Постановка проблеми. У літературних творах заклинання – це «чарівні формули», вимовлені героями для певного впливу на різні сфери навколишньої дійсності. З лінгвістичної точки зору, заклинання, що є послідовністю вимовлених звуків і спрямованих на досягнення певного ефекту, має власний план вираження – свою звукову форму – і власний план змісту. План змісту розкривається у тому, що заклинання має спрямованість на перетворення навколишнього світу. Заклинання з давніх часів виконували магічну функцію мови, що проявляється, зокрема, у тому, що слова здатні викликати уявлення, образи предметів, істот, які не існують взагалі. Містична функція мови полягає у вірі людей у можливість за допомогою слова викликати богоявлення, оживити мертвих, подіяти на певний предмет чи особу, підкоряючи їх своїй волі. Це виявляється в намаганні засекретити назви тих предметів, які необхідно забезпечити від ворожого впливу, у вірі, що вимовлене слово може накликати хворобу, нещастя, нанести шкоду.

Заклинання в романах про Гаррі Поттера не типові з точки зору дистрибутивної норми англійської мови: довжина більшості заклинань перевищує середню довжину англійського слова, консонантний коефіцієнт більшої частини заклинань нижче середнього. Видається вважати, що фонотактична не-

типовість ґрунтується на етимологічних особливостях заклинань. Більшість із них походить від латинської мови: до латинських дієслів першої особи однини сьогодення, латинських іменників або прикметників і морфологічно або фонетично видозміненим словам. Число останніх перевищує число текстів з інших етимологічних груп заклинань, у тому числі освічених з інших мов (грецької, французької, італійської, англійської) та заклинань-гібридів, у яких поєднуються різні мови.

Окрему увагу перекладачів-практиків та спеціалістів з теорії перекладу заслуговує переклад художніх творів. Для перекладачів – це своєрідний виклик їх майстерності, адже потребує залучення у процес перекладу багатьох фонових знань, високого рівня мовних навичок як мови оригіналу, так і мови перекладу і, безперечно, творчого підходу протягом усього процесу роботи.

Об'єктом дослідження є проблема перекладу магічних реалій у контексті фентезійних текстів.

Ступінь дослідження питання в лінгвістиці. Поняття реалії використовується в лінгвістиці та теорії перекладу вже більше ніж половину століття і за цей час, відбулись великі зміни в лінгвістиці й в теорії перекладу як лінгвістичній дисципліні. Є. Верещагін і Г. Костомаров зазначали, що «в лексиці кожної мови можна помітити слова, які відображають специфіку народу» [1, с. 16]. Такі слова у лінгвістиці мали назву «безеквівалентна лексика», тобто мовні одиниці, які властиві мові оригіналу та не мають точних аналогів у мові перекладу. Вперше у перекладознавстві поняття «безеквівалентної лексики» досліджується у роботі А. Федорова «Про художній переклад» [6, с. 201]. М. Кочерган вважає, що безеквівалентна лексика, як правило, становить не більше 6–7% загальної кількості активно вживаних слів [4, с. 172].

Реалія – явище позамовне, лише предмет матеріального світу, а не слово, що його позначає. С. Влахов і С. Флорін представили повну характеристику, класифікацію і способи перекладу реалій. У своїй роботі науковці запропонували розрізняти два поняття: «реалія-предмет» і «реалія-слово». У першому випадку розуміють матеріальні предмети, речі, які існували або існують досі. З іншого боку, в перекладознавстві поняттям «реалія» позначають здебільшого слова, які існують на позначення вигаданих предметів і речей [2, с. 69]. Відповідно до концепції Г. Томахіна, реалії – це назви, властиві лише певним націям та народам, предметів матеріальної культури, фактів історії, державних інститутів, імена національних і фольклорних героїв, міфологічних істот тощо [5, с. 5]. З огляду на те, що на сучасному етапі розвитку мовознавства існує велика кількість дефініцій поняття «реалія», логічним є існування багатьох різновекторних класифікацій реалій, які розрізняються не тільки номінально, але і за факторами поділу мовних одиниць. Класифікація реалій представлена в роботах таких вчених, як А. Супрун, Б. Репін, А. Реформатський, В. Уваров, В. Крупнов, В. Виноградов, С. Влахов та С. Флорін.

Виклад основного дослідження. Чарівний світ Дж.К. Роулінг з книг про «Гаррі Поттера» не дуже відрізняється від реального. Крім справжньої магії, за її вигаданими творами стоїть безліч реальних натхнень. Заклинання, що використовуються – відмінний приклад. У багатьох випадках Дж.К. Роулінг переробила класичну латину та створила нові слова. Заклинання в семи романах і одній п'єсі про Гаррі Поттера є короткими магичними формулами, які герої вимовляють для створення різного роду чудес. Усього було виявлено 91 заклинання; за сюжетом знайдені тексти характеризуються різними ефектами та галузями застосування.

Звукова форма заклинань у серії романів про Гаррі Поттера характеризується певними відхиленнями від правил дистрибуції фонем англійської мови. По-перше, більша частина текстів перевищує середню довжину англійського слова [3]. Наприклад, заклинання *Alohomora*, *Sectumsempra*, *Liberacorpus*, *Piertotum Locomotor* та ін. відрізняються від конвенційно структурованих слів англійської мови не типовою довжиною звукового складу: /ə, ləʊhə'məʊrə/ – 9 фонем, 5 складів, /, sektəm'sempɾə/ – 12 фонем, 4 склади тощо. Було виявлено, що 68% заклинань мають цю фонотактичну особливість. По-друге, з точки зору співвідношення приголосних і голосних у звуковій формі, більшість досліджуваних заклинань мають занижений консонантний коефіцієнт. Наприклад, у звуковому складі таких заклинань, як *Aparecium* /aerəgi: siəm/, *Relashio* /rɪ'læʃiəʊ/, *Geminio* /dʒɪ 'miniəʊ/ та ін. використовується більше голосних, ніж приголосних. Практично третина текстів мають консонантний коефіцієнт, що становить 1: у звуковій формі таких заклинань використовується рівна кількість приголосних і голосних (наприклад, *Serpensortia* /, sɜ:pən'so:tiə/ – 5 приголосних, 5 голосних; *Avada Kedavra* /ə'vɑ:də kə' d.). Усього 78% заклинань характеризується заниженим консонантним коефіцієнтом. По-третє, більшість заклинань має не типову для англійської оформлення результату 47 слова.

Так, заклинання *Impervius*, *Fidelius* та ін. мають закінчення (–ius), невластиве більшості слів англійської; оформлення –ium мають заклинання *Aparecium*, *Wingardium Leviosa* та ін., –ia – *Serpensortia*, *Salvio Hexia* та ін., io – *Revelio*, *Silencio* та ін. Можна вважати, що подібні відхилення від правил дистрибуції в звуковій формі заклинань можна пояснити їх етимологією: логічно припустити, що іншомовне за походженням заклинання матиме нетипову для англійської звукову форму.

Заклинання серії творів про «Гаррі Поттера» можна розділити на кілька груп, залежно від їхніх етимологічних особливостей.

1. Першу групу складають заклинання, що походять від латинських дієслів 1-ої особи однини теперішнього часу. Наприклад, дія заклинання *Accio* – рух різних предметів; латинською мовою дієслово «ассіо» перекладається «я закликаю». До цієї групи входять: *Crucio* (лат. «я катую»), *Diffindo* (лат. «я розколюю»), *Evanesco* (лат. «я зникаю») з відповідними діями заклинань та інших. Усього було знайдено 19 відповідних заклинань.

2. Другу групу також складають заклинання, які мають за основу латинські іменники і прикметники: *Avis* – лат. «птах» (чаклує птахів), *Impedimenta* – лат. «перешкоди» (збиває з ніг супротивника), *Impervius* – лат. «непрохідний» (відштовхує рідину) тощо. Усього було знайдено 7 таких заклинань.

3. До третьої групи входять заклинання, які мають за основу слова латинської мови з певними морфологічними або фонетичними змінами. Наприклад, заклинання *Aparecium*, здатне виявляти невидимі написи, перегукується з латинським дієсловом «*appareo*» – «проявляю», проте відрізняється від нього доданим закінченням, притаманним латинським іменникам. У деяких випадках спостерігається словоскладання: *Expelliarmus* – обеззброююче заклинання (лат. *Expello* – виганяю, лат. *Armus* – зброя). Усього було знайдено 44 заклинання, які належать до цієї групи.

4. У низці випадків заклинання може складатися з частин, що походять від різних мов. Наприклад, заклинання *Relashio*, що звільняє від кайданів, ймовірно, походить від французького дієслова «*relâcher*» – «звільняти». Однак закінчення цього заклинання нагадує ті, що мають заклинання першої групи. Заклинання *Meteoloinx Recanto*, за допомогою якого можна зняти дію заклинань, що зачарували погоду, також входить у цю групу. З одного боку, за значенням і за звуковим і морфологічним складом частина *meteolo* – сходить до англ. «*meteorology*» – «метеорологія», що в свою чергу є грецьким «*μετεωρολογία*» з тим самим значенням. З іншого, «*Recanto*» – це латинське дієслово першої особи однини теперішнього часу, що перекладається як «розчаровую». Частина «*jinx*» перегукується з відповідним англійським словом, що має значення «прокляття, чари». Зважаючи на це, заклинання має і грецьку, і латинську, і англійську частину. Усього було знайдено 9 заклинань-гібридів.

5. Заклинання, що походять з інших мов, безпосередньо сягають грецької мови. «*Anarneo*», заклинання, що прочищає дихальні шляхи, відсилає до грецького «*Αναπνέω*» – «вдихати»; чарівна формула «*Episkey*» зцілює невеликі рани і, ймовірно, перегукується з грецьким словом «*επισκευή*», що означає «лагодити». Також було виявлено три заклинання, що складаються з англійських слів або їх частин, іноді видозмінених: «*Langlock*» – позбавляє дару мови («*language*» – «мова» і «*lock*» – «блокувати»), «*Point me*» – спрямовує по вірному курсу, «*Pack*» – пакує речі. Усього було знайдено 10 таких заклинань.

З погляду семантики, важливо зазначити, що незважаючи на те, що спектр значень, тобто ефектів, заклинань досить широкий, було виявлено ряд схожих у семантичному відношенні текстів, які були розподілені на кілька груп.

1. Заклинання, пов'язані зі значенням «вплив на об'єкт шляхом збільшення його розміру» Для семантики деяких заклинань характерна сема «збільшення об'єкта». Наприклад, за допомогою *Engorgio* можна збільшувати розмір різних предметів, заклинання *Densaugeo* збільшує зуби, *Sonorus* «робить більше» голосу, тобто збільшує його гучність. Заклинання *Alohomora* відкриває замкнені двері, тобто розширює простір для проходу і т.д. Усього було виявлено 8 тек-

стів, віднесених до цієї групи. Отже, спираючись на вищевказане спостереження і загальну сему значень заклинань цієї групи, можна говорити про звукозображальний зв'язок між звуковою формою і значенням цих чарівних текстів.

2. Заклинання, пов'язані зі значенням «зменшення об'єкта» або «вплив на маленький об'єкт».

Наступні заклинання містять цього «вплив на маленький об'єкт» або «зменшення»: *Diffindo* (розколює об'єкт на дрібні частини), *Avis* (чарує зграю маленьких птахів), *Episkey* (зцілює невеликі рани), заклинання *Obliviate* стирає пам'ять, тобто зменшує обсяг спогадів та інших. Всього було знайдено 7 заклинань із цією семантичною особливістю. Слід зазначити, що звукова форма текстів вищезгаданих груп не асоціюється повною мірою зі своїми ефектом. Так, заклинання *Diffindo*, *Reducio*, *Descendo* містять у своїй звуковій формі фонему заднього ряду /əʊ/, яка може асоціюватися з предметами великого розміру, тоді як заклинання *Engorgio*, *Erecto*, чия звукова форма пов'язується зі значенням збільшення об'єкта, містять фонему переднього ряду.

3. Бойові заклинання. Деякі заклинання діють як зброя: з їхньою допомогою можна відштовхнути, оглушити, підкорити супротивника або підірвати якийсь предмет.

Аналіз звукової форми заклинань показав, що три тексти (*Imperio*, *Obliviate*, *Legilimens*) у звуковій формі містять голосні переднього ряду: /i/, /i/, /e/, /e/, /iə/. Понад те, заклинання /ɪm'riəri, əʊ/ і /ə'blivi, eɪ/ характеризуються асонансом подібних фонем /iə/ і /i/; /i/, /i/ та /e/. Можливо припустити, що голосні переднього ряду у цих заклинаннях пов'язують із зменшенням волі противника, якого діє заклинання: сила волі придушється гіпнозом, проникненням у свідомість, позбавленням спогадів. Асонанс у заклинаннях *Imperio* і *Obliviate*, таким чином, набуває фоносемантичної значущості. Хоча заклинання, пов'язані з відштовхуванням, різноманітні щодо звукової організації, у тому формі можна знайти загальний компонент: вони містять такі групи типів фонем. Можливо вважати, що звукові послідовності у формі цих заклинань можуть відтворювати звучання, що асоціюється з дією текстів: вибухом, відштовхуванням; т.е. звукова форма бойових заклинань цієї групи має звуконаслідувальні послідовності фонем, що викликають слухові асоціації, що відповідають дії заклинань.

У Росії навколо перекладу книг про Гаррі Поттера було чимало скандалів. Шанувальники «Поттеріани» вимагали замінити перекладачку Марію Співак, оскільки вважали, що із завданням вона не впоралася. У книгах справді було багато дивного. Так, Северус Снейп був Злотеусом Снейпом. Невіл Лонгботом – Невілом Дліннопопом. Луна Лавгуд – Псіхуной Лавгуд і так далі. Були й перли на кшталт: «Місіс Дурслей, худа блондинка, мала шию подвоєної довжини».

Про труднощі перекладу «Гаррі Поттера» розповів перекладач «Поттеріани» українською мовою Віктор Морозов. Його переклад визнаний одним із найкращих у Європі: «коли літературні агенти Джоан Роулінг погодилися нам

надати права, вони надіслали нам величезний список слів, які вони просто забороняли перекладати інакше. Тому нічого не залишалося робити, окрім як усе залишати, як воно було в оригіналі: Гаррі Поттер, а не Грицько Гончар і так далі. І тільки в окремих випадках вирішував змінювати назву, якщо дуже важко було вимовити її. Наприклад, там є кіт Крукшенкс, і говорити «Крукшенкс, Крукшенкс» дуже складно, складно і читати, і говорити. Тому я його назвав Криволапик. І кілька інших моментів. Решту я залишав, як було в оригіналі».

Серед заклять та чарів (91 лексичних одиниць, далі – ЛО) поширеним способом передачі є транслітерація, наприклад:

1. Апареціум – *Aparecium*;
2. Вінгаріум Левіоса – *Wingardium Leviosa*;
3. Глісео – *Gliseo*;
4. Дуро – *Duro*;
5. Лумос – *Lumos*;
6. Локомотор – *Locomotor*;
7. Імперіус – *Imperius*;
8. Круціатус – *Cruciatus*;
9. Портоберто – *Portaberto*;
10. Перікулюм – *Periculum*;
11. Протеґо – *Protego*;
12. Ревеліо – *Revelio*;
13. Репаро – *Reparo*;
14. Петріфікус Тоталус – *Petrificus Totalus*;
15. Авада Кедавра – *Avada Kedavra*.

За результатами дослідження, виявилось, що найчастіше транскрибування використовувалось в словах із літерами *g* та *x*, адже в українській мові немає відповідників, та дифтонгами *sh*, *ou*:

1. Експеліармус – *Expelliarmus*;
2. Експекто патронум – *Expecto Patronum*;
3. Екпульсо – *Expulso*;
4. Екскуро – *Excuro*;
5. Енґорджіо – *Engorgio*;
6. Джемініо – *Geminio*;
7. Нокс – *Nox*;
8. Релашіо – *Relashio*;
9. Спанджифай – *Spongify*;
10. Інаніматус Конжурис – *Inanimatus Conjurus*;
11. Денсоґіо – *Densaugeo*

Логіка використання обраних перекладацьких технік є послідовною – письменниця в оригіналі, базуючись на запозиченнях, вигадала певну лексику – таким чином, для англomовного читача ця лексика також є таємничою, тобто зберігає твою сакральність. Це ж саме було зроблено у тексті перекладу.

Однак не всі заклинання та чари були перекладені через їхнє графічне чи фонетичне утворення. Певну частину автор утворила на основі лексики англійської мови шляхом словоскладання, аналогії чи телескопії для полегшення розуміння заклять. У таких випадках логічним для перекладача здалося використати такі трансформації, що адекватно передадуть їхнє лексичне значення, тобто зробити так, щоб зберегти інтенцію автора стосовно розуміlosti сенсу таких заклинань. До обраних перекладачем трансформацій для передачі такого типу заклинань належить насамперед калькування, яке зберігає внутрішню структуру слова та значення кожного складника:

1. Антироз'явне заклияття – Anti-Disapparition Jinx;
2. Засліплювальні чари – Bedazzling Hex;
3. Заклияття вікової межі – Age-Line Spell;
4. Заклияття-нетурбуваття – Not Disturbig Charm;
5. Заклияття для очищення організму – Entrail-Expelling Curse;
6. Вибухове заклияття – Blasting Curse;
7. Роз'явлення – Disapparating;
8. Розілюзнення – Disillusionment;
9. Жалюче заклияття – Stinging Jinx;
10. Кольорозмінне заклияття – Colour Change Charm;
11. Котячий концерт – Caterwauling Charm;
12. Метеоклияття – Metheo Hex;
13. Мінливе замовляння – Changing Spell;
14. Незламні чари – Unbreakable Charms;
15. Слимакоблювальне заклияття – Slug-vomiting Charm;
16. Бульбашкоголові замовляння – Bubble-Head Charm;
17. Чари довіри – Fidelius Charm;
18. Чари проти списування – Anti-Cheating Spell.

Також перекладач активно утворював оказіоналізми. У виокремлених нами українських еквівалентах назви чар утворені з двох елементів: 1) слова «заклияття» або «замовляння» та 2) слово, яке передає семантичне значення та римується з першим елементом:

1. Заклияття-зникаття – Obliteration Charm;
2. Замовляння-викликання – Summoning Charm;
3. Замовляння-нетурбування – Imepturbable Charm;
4. Замовляння-піднімання – Levitation Charm;
5. Замовляння-спотикання – Trip Jinx.

Також прикладами утворення перекладачем власних оказіоналізмів є передача таких заклинань, як *Flame-Freezing Charm*, *Muffliato*, *Langlock*, – Вогне-морозко, Глушилято, Язиколіп відповідно.

Певні оказіональні утворення отримали кілька варіантів передачі українською мовою: *Permaten Sticking Charm* – заклияття-приклеяття/ приклеювальні чари.

Особливої уваги потребують закляття *Stupefy*, *Incarcerous*, *Obliviate*, *Scourgify* та їх передача українською мовою. Перші три відповідно В. Морозов передав через імперативні форму дієслів із додаванням латинського суфіксу –ус, аби не руйнувати атмосферу магічності та оказіональності цих слів, тобто Заклятус, Зв'язатус та Забутіттус відповідно. Для закляття *Scourgify* перекладач утворив оказіоналізм Брудозникс, який завдяки суфіксу –с нагадує слово латинського походження.

Неординарний підхід у передачі оказіоналізмів також стосується назв чар *Fiendfyre*, *Fidelius Charm*, *Stealth Sensing Spells*, *Memory Charm*, що у перекладі зложар, чари Довіри, хитрочуйні чари та чари забуття відповідно.

Інновація у передачі *Fiendfyre* виділяється тим, що стилізована під давньоанглійську лексику, адже *fyr* – давньоанглійський варіант написання слова *fire*. У свою чергу *fiend* має негативну конотацію та означає «диявол, демон».

Fidelius Charm – одне з заклять, що утворене запозиченням, зокрема з латини. У випадку цього заклинання перекладач вирішив розкрити його значення, як ми вважаємо, ґрунтуючись на контекст твору та сюжет роману.

Stealth Sensing Spells в оригінальному тексті мають чітко виражену алітерацію звука /s/, що, нажаль, не змогли передати в українському перекладі. Проте у випадку з цим заклинанням перекладач взяв до уваги внутрішню форму, а не зовнішню, та саме це передав у перекладі.

Висновки дослідження. Звукова образність заклинань «Гаррі Поттера» має різну природу. Так, всі тексти, що містять у семантиці компонент значення «збільшення об'єкта», іконічні в тому, що в звуковому складі містять голосні заднього ряду, що пов'язуються з позначення предметів великого розміру. Усі заклинання, пов'язані зі зменшенням об'єктів, навпаки, містять голосні переднього ряду. Основний зміст заклинань та сакральних текстів полягає у незрозумілості. Такі слова чи словосполучення повинні мати особливу магію, що прослідковується не на рівні семантики, а на рівні фонотактики та звукосимволізму. Заклинання за своєю природою не повинні бути семантично інтерпретованими, якщо їх автор не мав того на меті. З точки зору семантики заклинання – аномальні тексти, які можуть втратити свою магічність та сакральність, якщо стануть зрозумілими. Завдяки своїй незрозумвлості та фонотактичним, фоностилістичним та фоносемантичним особливостям заклинання зберігають сакральність.

Література

1. Верещагин, Е. М., Костомаров, В. Г. (2000). *Язык и культура*. Наука.
2. Влахов, С., Флорин, С. (1986). *Непереводимое в переводе*. Международные отношения.
3. Зубкова, Л. Г. *Принцип знака в системе языка*. URL: <https://goo.su/aM80>
4. Кочерган, М. П. (2006). *Загальне мовознавство: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти*. Видавничий центр «Академія».
5. Томахин, Г. Д. (1998). *Реалии-американизмы*. Высшая школа.
6. Федоров, А. В. (2002). *Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): навч. посіб.* ООО «Издательский Дом «Филология три».

7. Ролінг, Дж. К. (2002). *Гаррі Поттер і Філософський камінь*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
8. Ролінг, Дж. К. (2002). *Гаррі Поттер і Тасмна кімната*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
9. Ролінг, Дж. К. (2002). *Гаррі Поттер і В'язень Азкабану*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
10. Ролінг, Дж. К. (2003). *Гаррі Поттер і Келих вогню*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
11. Ролінг, Дж. К. (2003). *Гаррі Поттер і Орден Фенікса*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
12. Ролінг, Дж. К. (2005). *Гаррі Поттер і Напівкровний принц*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
13. Ролінг, Дж. К. (2007). *Гаррі Поттер і Смертельні реліквії*; пер. з англ. В. Морозов. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
14. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. Bloomsbury Publishing Plc.
15. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Deathly Hallows*. Bloomsbury Publishing Plc.
16. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Goblet of Fire*. Bloomsbury Publishing Plc.
17. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Half-Blood Prince*. Bloomsbury Publishing Plc.
18. Rowling, J. K. (2003). *Harry Potter and the Order of the Phoenix*. Bloomsbury Publishing Plc, 2003.
19. Rowling, J. K. (2000). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. Bloomsbury Publishing Plc.
20. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. Bloomsbury Publishing Plc.

References

1. Vereshchagin, E. M., Kostomarov, V. G. (2000). *Language and culture* [Yazyk i kul'tura]. Nauka.
2. Vlahov, S., Florin, S. (1986). *Untranslatable in translation* [Neperevodimoe v perevode]. Mezhdunarodnye otnosheniya.
3. Zubkova, L. G. *The sign principle in the language system* [Printsip znaka v sisteme yazyka]. URL: <https://goo.su/aM80>
4. Kocherhan, M. P. (2006). *General Linguistics* [Zahalne movoznavstvo: pidruchnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchyykh zakladiv osvity]. Vydavnychiy tsentr «Akademiiia».
5. Tomakhin, G. D. (1998). *Realities-Americanisms* [Realii-amerikanizmy]. Vysshaya shkola.
6. Fedorov, A. V. (2002). *Fundamentals of the general theory of translation (linguistic problems)*. [Osnovy obshchey teorii perevoda (lingvisticheskie problemy)] OOO «Izdatel'skiy Dom «Filologiya tri».
7. Rowling, J. K. (2002). *Harry Potter and the Philosopher's Stone* [Harri Potter i Filosofskiy kamin]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
8. Rowling, J. K. (2002). *Harry Potter and the Chamber of Secrets* [Harri Potter i Taiemna kimnata]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
9. Rowling, J. K. (2002). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* [Harri Potter i Viazen Azkabanu]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
10. Rowling, J. K. (2003). *Harry Potter and the Goblet of Fire* [Harri Potter i Kelykh vohniu]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
11. Rowling, J. K. (2003). *Harry Potter and the Order of the Phoenix*. [Harri Potter i Orden Feniksa]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
12. Rowling, J. K. (2005). *Harry Potter and the Half-Blood Prince*. [Harri Potter i Napivkrovnyi prync]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
13. Rowling, J. K. (2007). *Harry Potter and the Deathly Hallows* [Harri Potter i Smertelni relikvii]. *Per. z anhl. V. Morozov. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA*.
14. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. Bloomsbury Publishing Plc.
15. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Deathly Hallows*. Bloomsbury Publishing Plc.
16. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Goblet of Fire*. Bloomsbury Publishing Plc.
17. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Half-Blood Prince*. Bloomsbury Publishing Plc.
18. Rowling, J. K. (2003). *Harry Potter and the Order of the Phoenix*. Bloomsbury Publishing Plc, 2003.
19. Rowling, J. K. (2000). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. Bloomsbury Publishing Plc.
20. Rowling, J. K. (2010). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. Bloomsbury Publishing Plc.

Semenenko O., Verzilova L.

**VERBAL FEATURES OF SPELLS IN J. ROWLING'S NOVELS
ABOUT HARRY POTTER: TRANSLATION ASPECT**

The article considers the peculiarities of the translation of J. Rowling's novels about Harry Potter into Ukrainian. Phonetic and lexical features of spells as occasionalisms are analyzed. The connection between the phonetic form and the meaning of spells has been traced. The classification of magic formulas in J. Rowling's novels is presented. All translation transformations used in Ukrainian translations are characterized. Translation strategies of magic spell formulas in Ukrainian translations are analyzed.

Key words: translation, magic formula, spells, reality, Ukrainian language.